

Beleidsplan 2025-2030

*Een ondernemend museum dat staat
voor de toekomst van het orgel*

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Geschiedenis van het museum	4
- Inrichting van het Arent thoe Boecophuis	
Waarom een Nationaal Orgelmuseum	6
- Missie en Visie	
- Waar willen we zijn in 2030? Sterke en zwakke punten	
Doelen voor de jaren 2025-2030	11
- De organisatie	
- Financieel	
- Draagvlak	
Bijlage 1. Verbouwplannen Van Kinsbergenstraat 5	15
Bijlage 2. Aantal bezoekers 2015-2024	18
Bijlage 3. Begroting 2024-2027	19

Voorwoord

In de vergadering van het algemeen bestuur van de Stichting Nationaal Orgelmuseum d.d. 17 november 2023 werd besloten een werkgroep in het leven te roepen die tot taak had een toekomstvisie voor het museum te ontwikkelen. Actuele zaken en ontwikkelingen maakten dit noodzakelijk.

Het laatst vastgestelde beleidsplan van het museum dateert alweer uit de jaren 2017-2018 en is toe aan een actualisatie. Het museum is inmiddels gesetteld op haar nieuwe locatie aan de Van Kinsbergenstraat 5, de Museumkaart is vanaf 2019 ingevoerd en de orgelwereld heeft in deze periode ook niet stilgestaan. De interne organisatie van het Orgelmuseum is steeds meer geprofessionaliseerd, wat nieuwe mogelijkheden heeft gecreëerd om met het museum naar buiten te treden. Andere ontwikkelingen zijn de zorgen over de jaarlijkse exploitatietekorten, de huurprijs van het in gebruik zijnde pand, de expansie-(on)mogelijkheden van het museum en de actuele verbouwingsplannen met betrekking tot het Arent thoe Boecophuis.

In de twee panden rechts op de voorgrond is het Nationaal Orgelmuseum gevestigd.

Kortom, aanleidingen te over om een visie voor de toekomst van het museum te ontwikkelen. In dit voorwoord wordt gesproken over ‘toekomstvisie’, ‘beleidsplan’ en ‘bedrijfsplan’. ‘What’s in a name’? De werkgroep heeft gekozen voor ‘beleidsplan’ en wel voor de jaren 2025-2030. In dit plan geven wij aan wat wij in de komende vijf jaar willen realiseren.

Het bestuur van de Stichting Nationaal Orgelmuseum,
februari 2025

Geschiedenis van het museum

Het Nationaal Orgelmuseum werd op 10 februari 1977 opgericht door Maarten Seijbel, destijds organist van de Grote of St. Nicolaaskerk in Elburg. Na een bescheiden start in het middeleeuwse Agnietenklooster, werden enkele jaren later de panden Rozemarijnsteeg 9 t/m 13 aangekocht. Met een minimale subsidie van de gemeente Elburg en bijdragen van de provincie Gelderland werden deze panden geheel door vrijwilligers gerestaureerd en gereed gemaakt voor huisvesting van het Nationaal Orgelmuseum, toen nog Nationaal *Historisch* Orgelmuseum geheten. Ook de Stichting tot Behoud van het Nederlandse Orgel was hier gevestigd.

In 2011 kwam een fusie tot stand met de Stichting Het Gelders Huisorgel, die een onderkomen zocht voor het Leeftlangorgel van architect Gert Boon uit Hoog Buurlo.

In 2012 bood de gemeente Elburg het Arent thoe Boecop te huur aan. Dankzij de nalatenschap van architect Gert Boon werd het pand royaal als museum ingericht en kon het pakhuis op de binnenplaats na ingrijpende restauratie en aanpassing gaan dienen als onderkomen voor het eveneens gerestaureerde Boon-Leeftlangorgel. Oud-minister van Cultuur, Elco Brinkman, heropende het museum op de nieuwe locatie op 14 november 2014.

Vlnr: bestuursvoorzitter Jan Verbree, oprichter Maarten Seijbel, Elco Brinkman

De inrichting van het Arent thoe Boecophuis

Toen in 2012 met het oog op de verhuizing van de Rozemarijnsteeg naar het Arent thoe Boecophuis de Orgelmuseum-collectie opnieuw werd geïnventariseerd, bleek de verzameling zich op onderwerpen als orgelbouw, orgelbouwers en organisten het beste thematisch te laten verdelen over de kelders en kleine vertrekken. Een overzicht van de meest representatieve Nederlandse pijporgels zou beter chronologisch kunnen worden gepresenteerd in de vier hoofdvertrekken.

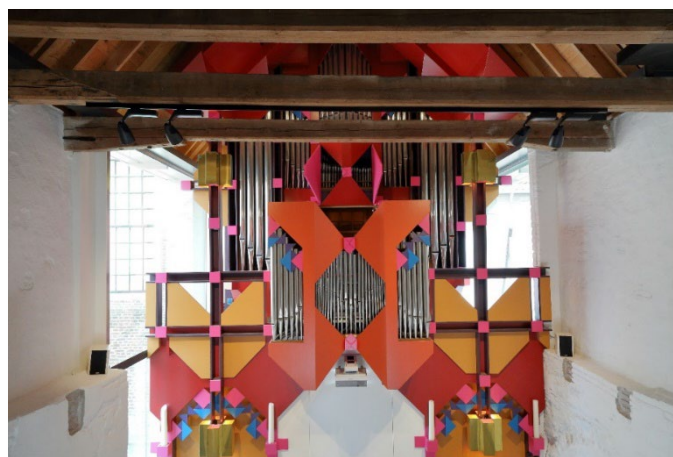
Het voortouw voor de inrichting van het nieuwe museum namen Maarten Seijbel als oprichter van het Orgelmuseum en voorzitter van de Stichting Historisch Orgelmuseum en zijn medebestuurders Huub Ummels en Rob Weddepohl, voorheen bestuurslid en voorzitter van de Stichting Gelders Huisorgel (eigenaar van het Boon-Leeflangorgel). Beide stichtingen waren inmiddels gefuseerd tot de Stichting Nationaal Orgelmuseum.

De inrichting zelf werd uitgevoerd door de oud-hoofdconservator van Paleis Het Loo Nationaal Museum, Eelco Elzenga (tevens bestuurslid van de beide samengesmolten stichtingen), tentoonstellingsontwerper Dirk-Pieter Terpstra en graficus Johan Wiericx. De inrichters werden inhoudelijk bijgestaan door Wim Diepenhorst, specialist Klinkend Erfgoed bij de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en Cees van der Poel, rijksorgeladviseur.

De zaal over het orgel in de Renaissance

Architect Ronald Plug tekende voor de verbouwing van het pakhuis tot expositie- en concertzaal en Orgelmakerij Reil voor de restauratie en inpassing van het Boon-Leeflangorgel. Het kleurige experimentele orgelfront daarvan diende tot uitgangspunt voor de grafische vormgeving en de 'huisstijl' van het museum: geel voor informatie over orgels, donkerrood voor de geschiedenis van het gebouw, roze met informatie voor kinderen. De omvangrijke nalatenschap van architect Gert Boon kon geheel worden besteed aan de verbouwing en inrichting van het totale museum.

Het kleurrijke Boon-Leeflangorgel in de concertzaal

Waarom een Nationaal Orgelmuseum

Samen met wind- en watermolens behoort het pijporgel tot de oudste, nog steeds functionerende voorbeelden van mechanische overbrenging in Europa. In Nederland zijn pijporgels de enige tastbare muziekinstrumenten uit de late Middeleeuwen en Renaissance die nog tot vandaag bewaard zijn gebleven.

Na de entree in het kerkelijk domein kon het pijporgel in omvang groeien, naarmate het kerkgebouw meer ruimte te bieden had. Naast de nieuwe ondersteunende liturgische rol wist het kerkorgel ook zijn oorspronkelijke, vanuit de Klassieke Oudheid stammende entertainmentfunctie te behouden.

Op het beroemde altaarstuk 'Het Lam Gods' uit circa 1432, dat zich bevindt in de Sint Baafskathedraal in Gent, is de oudste bekende afbeelding van een orgel in West-Europa te zien (bovenste rij, tweede van rechts). Een replica van dit orgeltje is in opdracht van het Nationaal Orgelmuseum gemaakt en is te zien in de collectie van het museum.

Inmiddels is Nederland een van de belangrijkste orgellanden ter wereld. Nederlandse en hier werkzame Duitse orgelbouwers hebben vanaf de vijftiende eeuw een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het instrument zoals we het nu kennen, door het steeds verder verfijnen van de techniek en het verbreden van de klankkleur. De Nederlandse orgels zijn wereldberoemd, en niet voor niets worden Nederlandse orgelmakers op dit moment over de hele wereld gevraagd om nieuwe instrumenten te bouwen. Er zijn nog zo'n 1400 historische pijporgels in Nederland aanwezig, met een concentratie in het noorden van het land, waar onder meer de 'Stradivarius onder de orgelbouwers', Arp Schnitger (1648-1719), werkzaam was.

Sinds 2017 staan orgelbouw en orgelmuziek zelfs op de internationale lijst van immaterieel Unesco Wereld Erfgoed.

Het Nationaal Orgelmuseum in Elburg is het enige museum in ons land dat aandacht besteedt aan de geschiedenis van het Nederlandse orgel, onderdeel van ons nationaal erfgoed.

Het internationaal misschien wel meest vermaarde Nederlandse orgel is het Müller-orgel (1738) van de Bavokerk in Haarlem. Op dit orgel speelden Mozart, Händel en mogelijk ook Mendelssohn, en na hen vele beroemde musici. Het is een eye catcher van jewelste.

*Uitgave uit 1727, geschreven door een beroemde 18^e eeuwse organist, Gerhardus Havingha (1696-1753), over het vermaarde Hagerbeer-Schnitgerorgel van de Grote Kerk Alkmaar. Uiteindelijk kwam dit boekje in de bibliotheek terecht van weer een andere beroemde organist, Jan Zwart (1877-1937).
Collectie Nationaal Orgelmuseum.*

Missie en visie

Het Nationaal Orgelmuseum heeft zich tot doel gesteld de belangstelling voor het historisch (pijp)orgel als Nederlands cultureel erfgoed levend te houden. In het bijzonder wil het museum nieuwe generaties aanspreken, om zo dit unieke voorbeeld van technisch vernuft en artistieke ontwikkeling te kunnen verzekeren van een toekomst binnen de Nederlandse muziekpraktijk, het liefst op de authentieke locatie.

Het tracht dit doel te bereiken door op creatieve en speelse wijze inzicht te geven in de werking van het orgel, de ontwikkeling en praktijk van de orgelbouw en het tot klinken brengen van de tentoongestelde orgels. De parallellie van de ontwikkeling van de orgelkas met die van meubelstijlen is voor gerichte belangstellenden de kunsthistorische bijvangst.

Schoolkinderen puzzelen met het zogenaamde DOE-orgel, een mini-orgel dat helemaal zelf in elkaar gezet kan worden en ook daadwerkelijk bespeelbaar is

Het museum zal daarom voortdurend bezig moeten zijn met het onder de aandacht brengen van zijn bijzondere collectie, het uitdragen van een positief imago van het orgel, het functioneren als kennis- en ontmoetingscentrum rondom het orgel en het betrekken van jongeren bij huidige en nieuwe activiteiten.

Waar willen we zijn in 2030? Sterke en zwakke punten

Om stil te staan bij de doelen voor de komende jaren is het goed om sterke en zwakke punten van het Nationaal Orgelmuseum (NOM) en kansen en bedreigingen in kaart te brengen. Deze werken als drijfveer voor de doelen die worden besproken op de daarop volgende pagina's. De nadruk ligt bij het beleid vooral op de krachten en kansen, weergegeven in de hierna volgende analyse.

Sterke punten (intern)

- Unieke, waardevolle en omvangrijke collectie
- Vestiging in een historisch pand met een eigen geschiedenis
- Bestuur bestaat uit leden met verschillende, elkaar aanvullende expertises
- Interne organisatie is op orde; grote groep gemotiveerde vrijwilligers, aangestuurd door een directeur met een netwerk in de museumwereld. Voorts 14 actieve werkgroepen met elk een eigen specialisatie. Twee inhoudelijk betrokken conservatoren met een groot netwerk in de orgelwereld.
- Unieke 'live' rondleidingen met orgeldemonstraties
- Per vertrek muziekboxen met intoetsbare geluidopnames van representatieve Nederlandse orgels
- Nieuwe, aansprekende kinderlijn rondom het animatiefiguurtje 'Oscar het orgelpijpje'
- Studiezaal met omvangrijke bibliotheek
- Winstgevende museumwinkel met unieke collectie antiquarische orgelboeken, bladmuziek, cd's, grammofoonplaten.
- Actieve Vriendenstichting ten behoeve van uitbreiding collectie en restauraties
- Lidmaatschap Museumvereniging, dus toegankelijk met Museumkaart
- Concert- en filmzaal met Boon-Leeflangorgel, waar uitstekende concertserie loopt
- Wekelijkse berichtgevingen op sociale media.
- Proef met organisatie van zelfspeeldagen voor bezoekers
- Activiteitencommissie voor organiseren lezingen, concerten,

orgelcompetities en bijzondere tentoonstellingen.

- Het museum biedt werkervaringsplekken voor mensen met sociale beperkingen.

Zwakke punten (intern)

- Gebouw niet of slecht toegankelijk voor mindervaliden
- Ruimtegebrek voor presentatie en opslag collectie
- Ontoegankelijkheid van de drie grote zolders, ook onbruikbaar vanwege asbestvervuiling en het ontbreken van isolatie en verwarming
- Ernstige vochtoverlast in keldervloeren en -muren vanwege slechte afwatering, ten gevolge van het ontbreken, of niet goed functioneren van dakgoten. Gevaar voor de collectie
- Exploitatietekort, omdat bezoekersinkomsten niet gelijke tred houden met stijgende verwarmings- en onderhoudskosten
- Kleine organisatie met hoge werkdruk

Bedreigingen (extern)

- Financiële steun vanuit de overheid voor kleine culturele organisaties steeds schaarser
- Geen lange termijn(subsidie)afspraken met gemeente en provincie
- Nieuwe generaties willen zich niet meer voor langere tijd als vrijwilliger aan een organisatie binden
- Door de opkomst van *social media* zijn mensen niet meer gewend om inhoudelijke (langere) teksten tot zich te nemen. Een museum moet zich noodgedwongen aanpassen aan deze veranderingen in de maatschappij.
- Door de toenemende ontkerkelijking komen steeds minder jonge mensen in aanraking met het orgel: onbekend maakt onbemind!

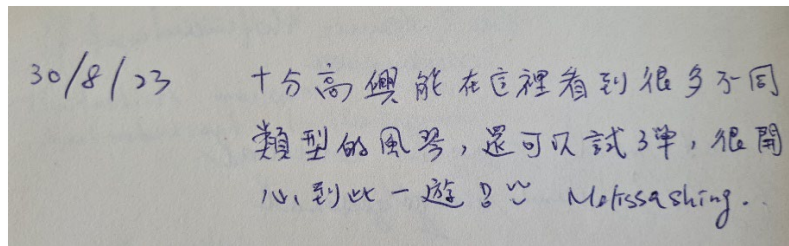

Kansen (extern)

- Ruimte voor verdere ontwikkeling door afwezigheid van concurrentie vanwege unieke nationale karakter van dit museum
- Het museum heeft een positie weten te veroveren
- De vesting Elburg is door zijn compacte omvang en monumentenrijkdom een extra argument voor bezoek aan het Orgelmuseum, nota bene gevestigd in het belangrijkste stedelijke monument
- Voor PR en marketing goede samenwerkingsmogelijkheden met VVV, Hanzemarketing en *citymanager*
- Bestaande relaties met de lokale, regionale en landelijke pers continueren.
- Goede contacten met gemeente Elburg en stichting Museumstad Elburg voortzetten
- Intensiveren van de samenwerking met de verwante musea in Elburg: Museum Elburg en Museum De Sjoel
- Contacten met andere orgelmusea in Europa intensiveren
- Marketing uitbreiden richting buurlanden en de V.S., Canada, Zuid-Afrika, Japan, Zuid-Korea
- Mensen met beperkingen weten ons museum steeds beter te vinden en wij zijn daar als museum ook steeds meer op ingespeeld.
- Plannen om tot een nieuwe Nationale Orgeldag te komen, die het orgel landelijk nog meer in de picture zet. Wij zijn als partner bij deze ontwikkeling betrokken.

Doelen voor de jaren 2025-2030

1. Het Nationaal Orgelmuseum wil in 2030 uitgegroeid zijn tot een *must see* museum voor bezoekers uit Nederland en de ons omringende landen, maar ook landen als de V.S., Canada, en Zuid-Afrika ('Nederlandse roots'). Het richt zich daarbij zowel op bezoekers die van huis uit zijn opgegroeid met het orgel, om bij te zingen, naar te luisteren of op te spelen (nog steeds de kweekvijver voor jong orgeltalent!) als op professionele musici, in het bijzonder organisten. Maar ook belangstellenden vanuit een technische, meubel technische of kunsthistorische invalshoek vormen een doelgroep.

*Reactie in het gastenboek van iemand uit China:
'Verheugd om zoveel verschillende orgels te zien en te mogen
bespelen. Het was heerlijk om hier te zijn.'*

2. Daartoe wil het museum zijn activiteiten uitbreiden en ruim van te voren vastleggen in een jaarplan.

3. Daarnaast gaat het Orgelmuseum ook speciale aandacht besteden aan de historie van het gebouw zelf, een middeleeuws stadskasteel uit 1396. Vanuit Erfgoed Gelderland loopt een project om een mediatour te bouwen voor het Orgelmuseum, waarbij bezoekers een visuele rondleiding krijgen, toegespitst op de architectuur en het historische gebruik van het gebouw. Hiermee wordt de interesse gewekt bij die bezoekers die niet direct voor orgels zouden binnenlopen. Het museum ziet het daarnaast als een maatschappelijke verplichting om zo'n markant historisch gebouw onder de aandacht te brengen van een breed publiek.

4. Het museum streeft er naar de opgaande lijn in het bezoekersaantal na het corona-interval te continueren en te stimuleren door verrassende en opvallende orgelconcerten en concoursen op nationaal en internationaal niveau, met daarbij een focus op ontwikkeling van jong talent. We willen toegroeien naar een bezoekersaantal van 10.000 per jaar. In het jaarplan zal programmering met orgelarrangementen van klassieke en eigentijdse amusementsmuziek aandacht krijgen. Zo bewerkte Edwards Williams zijn filmmuziek bij 'Starwars' speciaal voor orgel, heel geschikt dus voor een concert op het futuristisch behuise Boon-Leeflangorgel in de museumconcertzaal. Daarnaast zijn er filmpresentaties en tentoonstellingen die meerdere terreinen kunnen bestrijken, zoals die in het kader van het jaarlijkse 'Vestingval' in Elburg en het plan om een tentoonstelling te organiseren rondom de populaire schilder Marius van Dokkum met zijn muziekgerelateerde schilderijen en schetsen. Verder heeft het museum in 2025 een jongerenraad opgezet, zodat ook nieuwe generaties mee kunnen denken én doen, om het museum voor de toekomst bestendig te houden.

5. Educatie is een speerpunt voor het Nationaal Orgelmuseum: iedere leerling in de gemeente Elburg en omstreken moet opgroeien met het Orgelmuseum. Zo wordt samenwerking met de Elburgse muziekschool 'De Spelerij' gezocht; de variatie aan aanwezige bespeelbare orgels in het museum biedt immers uitdagingen aan geïnteresseerde (jonge) organisten.

Nieuwe aandacht verdienen leerlingen uit het MBO-onderwijs. Dit in navolging van het 'Jugend Bauhütte Projekt', geïnitieerd door de Deutsche Stiftung Denkmalschutz, waar met succes enthousiasme wordt gewekt voor orgelbouw en -restauratie. Onze gespecialiseerde vrijwilligers komen langs om met scholieren een zelfbouworgel, een zgn. DOE-orgel (het museum bezit er twee) in elkaar te zetten, waarna bezoek aan het Orgelmuseum en een orgelmakerij volgt.

6. Het Nationaal Orgelmuseum is een jong en ondernemend museum, dat draagvlak heeft op plaatselijk, regionaal, provinciaal, nationaal en internationaal niveau. Het staat open voor mensen met elke achtergrond en begaafdheid of afstand tot de arbeidsmarkt. Er is hierover regelmatig contact met de gemeente Elburg, stichting Wiel en de sociale werkplaatsen in de omgeving.

7. Om het Orgelmuseum heen staat een groot netwerk van provinciale en landelijke culturele instellingen waarop het museum graag een beroep doet en mee samenwerkt. Van direct belang zijn goede contacten met de Grote Kerk met het oog op de organisatie van orgelconcoursen, de stichting Museumstad Elburg, Museum Elburg, Sjoel Elburg en de centrummanager Elburg met het oog op tijdelijke projecten.

De organisatie

1. Het team werkt met een betaalde directeur (parttime) en twee vrijwillige conservatoren, bijgestaan door adviseurs op diverse deelgebieden.
2. De directeur werkt in opdracht voor het bestuur van de stichting Nationaal Orgelmuseum, opgesplitst in een dagelijks en een algemeen bestuur, en zo samengesteld dat alle aspecten

van het (culturele) werkveld er in zijn vertegenwoordigd. Het dagelijks bestuur is betrokken bij de dagelijkse voortgang van het museale werk.

3 Voor het museale werk is de inzet van vrijwilligers onmisbaar. Zij zijn georganiseerd in veertien werkgroepen, die diverse museale en onderhoudstechnische deelgebieden bestrijken.

Bestuur, directie en vrijwilligers tijdens de vrijwilligersdag 2024

Financieel

1. In 2030 is het Orgelmuseum een museum met een goede financiële basis voor de langere termijn. Door een substantiële jaarlijkse subsidie van de gemeente Elburg heeft het Orgelmuseum een stabiele financiële basis.

2. Het Orgelmuseum genereert meer eigen inkomsten door een groei in de bezoekersaantallen. De jaarlijkse tentoonstellingen, film- en geluidspresentaties, kinderlijn, orgelconcerten, concoursen en nieuwe mediatour over de geschiedenis van het gebouw dragen hieraan bij, net als voortdurende aandacht vragen voor het museum op allerlei social mediaplatforms; het aantal volgers groeit daar nog steeds.

Meer aandacht voor online activiteiten, zoals online workshops of lezingen, zodat orgelliefhebbers wereldwijd bereikt kunnen worden, hoort ook daarbij.

3. Er wordt onophoudelijk gezocht naar hoofdsponsors die bereid zijn jaarlijks een substantiële financiële bijdrage te verlenen. Daartoe zal een sponsorschap nieuwe stijl worden ontwikkeld door een vindingrijke koppeling met reeds bestaande belangstelling voor het orgel. Voor (potentiële) sponsors worden aantrekkelijke bijeenkomsten georganiseerd.

4. Het Orgelmuseum heeft een enorm antiquariaat aan tweedehands orgelboeken, orgelcd's, grammofoonplaten en bladmuziek voor orgel, verkregen uit nalatenschappen. Dit materiaal wordt in de winkel en het depot van het museum verkocht. Door het regelmatig organiseren van verkoopdagen (4-5 x per jaar) leveren de inkomsten hieruit een belangrijke bijdrage aan de exploitatie van het museum. Een actieve en kundige werkgroep van vrijwilligers vanuit het museum begeleidt deze activiteit en heeft er een groot succes van weten te maken. We zien mogelijkheden om de omzet nóg meer te verhogen, met name omdat het antiquariaat steeds meer landelijke en internationale bekendheid krijgt.

Draagvlak

1. Het Orgelmuseum streeft naar een breed maatschappelijk draagvlak in de gemeente Elburg en de Noord-Veluwse regio. Goede contacten worden met het dagelijks bestuur van de gemeente, met de gemeenteraad en met de verantwoordelijke ambtenaren nagestreefd. Verder onderhoudt het museum samenwerking met lokale, regionale, nationale en zo mogelijk internationale partners.
2. Het Orgelmuseum heeft met de 'Stichting Vrienden van het Nationaal Orgelmuseum' een duurzame band opgebouwd. De donateurs/sponsors voelen zich sterk verbonden met het museum en functioneren als ambassadeurs, wat verder gaat dan financiële steun bij uitbreiding van de collectie en orgelrestauraties.

Februari 2025

BIJLAGE 1

Verbouwplannen Van Kinsbergenstraat 5

Al snel na het betrekken van het Arent thoe Boecophuis in 2014 werd duidelijk dat de collectie uit de Rozemarijnsteeg maar net aan paste in de nieuwe behuizing. De zolders boven het entreegebouw en de Burgemeesterskamer daarachter en de grote zolder op het hoofdgebouw bleken ontoegankelijk en onbruikbaar door asbestverontreiniging, afgezien nog van de ontbrekende isolatie en verwarming. Verdere uitbreiding van de collectie zou alleen mogelijk zijn in de vorm van 'Upgrading', met als voorwaarde de beschikking over een ruim en geklimatiseerd depot om niet te hoeven afstoten.

De ligging van de winkel op de eerste etage bleek achteraf een ongelukkige keuze, omdat direct toezicht ontbreekt en er ook geen ruimte is voor uitbreiding van het cd- en boekenassortiment of een aanbod van speciale eigen producten, een belangrijke bron van inkomsten voor menig museum! Verder bleek de groei van de studiebibliotheek en de documentatiecollectie en koste te gaan van vergaderruimte, waardoor regelmatig moet worden uitgeweken naar andere locaties.

De huidige winkel op de eerste etage

Van meet af aan zijn mogelijkheden tot uitbreiding onderzocht. Al kort na de verbouwing van het bouwvallige pakhuis op de binnenplaats tot onderkomen voor het monumentale Boon-Leeflangorgel werden in samenspraak met de gemeente twee plannen ontwikkeld om opnieuw extra ruimte te creëren.

In 2018 ontwierp architect Ronald Plug in aansluiting op de door hem gemoderniseerde gevels van het pakhuis een overkapping voor de binnenplaats, geïnspireerd op de situatie van voor de middeleeuwse reconstructie door architect C.W. Royaards in 1955, maar nu in glas, vergelijkbaar met de aanpak van de binnenplaats van het Ikonenmuseum in Kampen of de binnenplaats van het Prinsenhof in Delft. De hoofdingang zou nu verplaatst kunnen worden van de Van Kinsbergenstraat naar de Hondegatsteeg en vergroting van de museale gebruiksmogelijkheden van vestibule en binnenplaats tot gevolg hebben. Ziehier de

‘upgrading’ van de Hondegatsteeg en de Graaf Hendriksteeg tot ‘museumboulevard’, voor Sjoel Elburg en het Nationaal Orgelmuseum!

Alle betrokken instanties verleenden na overleg hun toestemming, waarbij werd afgesproken dat het museum opnieuw zelf de financiering zou organiseren. Voor ondersteuning van dergelijke prestigieuze projecten was belangstelling te verwachten bij grote subsidiënten als de Postcodeloterij, het Mondriaanfonds en het Cultuurfonds.

Een tweede ingreep zou tot doel hebben de zolders boven de bibliotheek en de Burgemeesterskamer voor museaal gebruik geschikt te maken. Dat betekende asbestsanering en isolatie van de zolderkappen, waarvoor de gemeente als eigenaar een post op de gemeentebegroting reserveerde.

Verwarming van deze zolders zou echter niet los kunnen worden gezien van die van de te overdekken binnenplaats, laat staan van de hoognodige vervanging van de verouderde verwarmingsinstallatie op de grote zolder van het stadskasteel.

Op vleugels van de in Nederland losgebarsten discussie over energietransitie sloten zich in 2019 de vier grote energieverbruikers in het middeleeuwse oosterkwartier van Elburg aan voor het ‘Pilotproject Warmtenet Vesting Elburg’, allen eigenaren/beheerders van rijksmonumenten, te weten: Het Nationaal Orgelmuseum; Sjoel Elburg, Grote Kerk en kerkelijk centrum; restaurant en zalencentrum De Haas. Het onderzoek naar de haalbaarheid van het project werd begeleid door de TU Delft en gesubsidieerd door de Rabobank en de zeer geïnteresseerde provincie Gelderland.

De toenmalige voorzitter en secretaris van het stichtingsbestuur van het Orgelmuseum, Jan Verbree en Peter Vermeulen, hadden voor het project de voortrekkersrol op zich genomen, daarbij voor wat betreft het Arent thoe Boecophuis geadviseerd door de architecten Fenneken Anneveld-van Wezel en Ronald Plug. Samen actualiseerden de laatsten het plan voor de overkapping van de binnenplaats en koppelden dat aan het project van asbestsanering, isolering en verbouwingsplannen van de twee zolders.

Helaas. Na een jaar van onderzoek bleek het warmtenetproject na definitieve doorrekening uiteindelijk te kostbaar om als experiment uit te voeren en moest het in 2020 worden afgesloten ‘als nuttige ervaring voor de toekomst’.

Dat betekende voor het Orgelmuseum ook voorlopig uitstel van de overkappingsplannen van de binnenplaats. Restte alleen nog het plan voor de aanpak van de twee zolders. In verband met eventuele aankomende verbouwingen en de rol van de verwarming daarbij, had de gemeente de al in 2018 aangekondigde gemeentelijke asbestsanering van de zolderkappen uitgesteld, opdat het museum niet twee keer gesloten hoefde te worden; wel zou de post op de gemeentebegroting gereserveerd blijven. Maar inmiddels was in 2019 in de Eerste Kamer het wetsvoorstel gesneuveld dat alle gebouweigenaren vóór 2024 (later nog vóór 2028) asbest verwijderd moesten hebben. Zo was ook voor Elburg de druk van de ketel om tot sanering over te gaan.

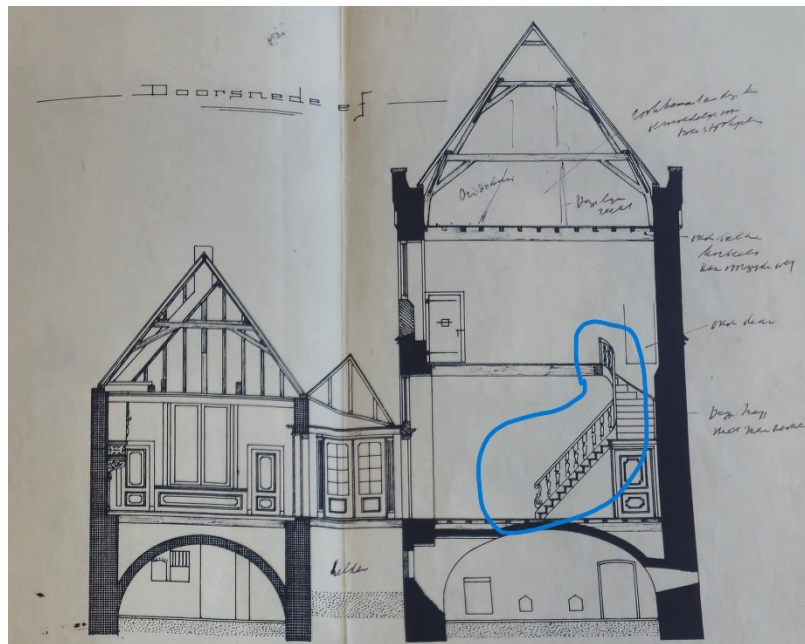
In 2022 diende architect Plug zijn verbouwingsplannen voor de zolders opnieuw in, maar nu in gedetailleerde versie en nader financieel onderbouwd. Uiteindelijk zouden er zo in plaats van één drie vertrekken beschikbaar komen voor de functies van winkel, bibliotheek, en kantoor/vergaderruimte, verbonden door twee nieuwe trappen. De huidige directiekamer boven in de middeleeuwse aanbouw zou dan een bescheiden depotfunctie kunnen krijgen.

De bijgestelde plannen werden door de ambtenaren van de verantwoordelijke gemeentelijke afdelingen, tot en met de brandweer toe, met welwillendheid ontvangen. Met de gemeente werd afgesproken om architect Plug de bouwvergunningen te laten aanvragen en hem de rol van projectleider toe te kennen.

Inmiddels was in de boezem van het museum nog een idee voor een bijzondere bouwkundige aanpassing opgekomen, nog niet besproken op gemeentelijk niveau.

Bij de zwakke punten kwam al even aan de orde het gebruikelijke euvel waaraan veel middeleeuwse monumenten lijden: slechte toegankelijkheid voor bezoekers met mobiliteitsproblemen; voor een lift in het huidige interieur lijkt geen plaats en tegen de buitenmuur zou te grote bouwkundige ingrepen met zich mee brengen.

Bij recent onderzoek naar de bouwgeschiedenis van het Arent thoe Boecophuis werd nog eens duidelijk hoe ingrijpend het in 1773 aangelegde rococo-trappenhuis is gewijzigd in het eerste kwart van de 20ste eeuw. Het heeft aan monumentale waarde niet gewonnen.

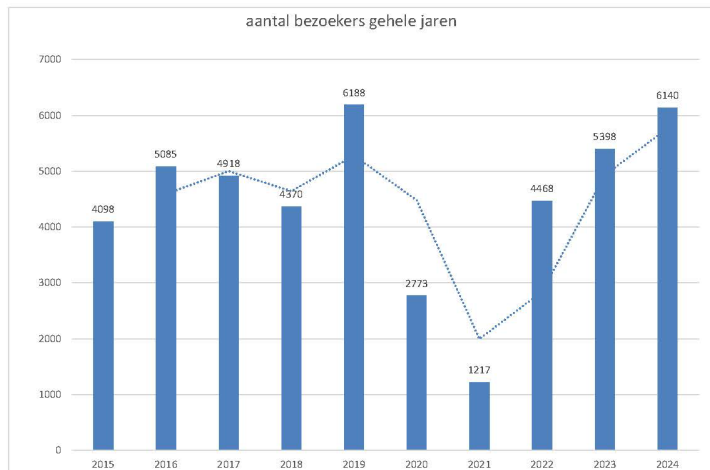
Detail van de verdwenen rococo-trap in blauw. Ook is op deze tekening zichtbaar hoe enorm groot de hoogste zolder is – die niet wordt gebruikt.

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Zou het niet te overwegen zijn daarom het trappenhuis op esthetisch verantwoorde wijze opnieuw in te delen, bijvoorbeeld met drie keerpodia in plaats van één, en de vrijgekomen ruimte te benutten voor een lift? De nieuwe trap, en mogelijk ook de lift, zou dan meteen doorgetrokken kunnen worden naar de hoogste (en moeilijk bereikbare) zolder. Een nooit uitgewerkte suggestie van Plug uit 2015 zou hiermee een nieuw leven ingeblazen krijgen. Als bijkomend voordeel van de verbeterde toegankelijkheid van de hoofdzolder zou de op handen zijnde vervanging van de verwarmingsinstallatie niet meer van buitenaf door een tijdelijke opening in de dakkap hoeven plaats te vinden!

BIJLAGE 2

Bezoekersaantallen 2015-2024

jaar	aantal
2015	4098
2016	5085
2017	4918
2018	4370
2019	6188
2020	2773
2021	1217
2022	4468
2023	5398
2024	6140
2025	0
2026	0
2027	0
2028	0
2029	0
2030	0

BIJLAGE 3

Begroting 2024-2027

Begroting 2024 -2027

	werkelijk 2023		2024	2025	2026	2027
Baten						
Netto-omzet						
Subsidies	5.078		1.500	1.500	1.500	1.500
Sponsoring/ giften	6.470		10.000	15.000	15.000	15.000
Entree	27.269		32.700	34.000	34.000	34.600
Omzet artikelen	7.813		10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal omzet	46.630		54.200	60.500	60.500	61.100
Ontvangen huur						
Rozemarijnsteeg	3.765					
overig			500	500	500	500
Totaal huur	3.765		500	500	500	500
Totaal baten	50.395		54.700	61.000	61.000	61.600

Lasten

Huisvestingskosten

Betaalde huur	19.128		15.000	17.400	25.000	25.000
gas, water en elektra	18.804		12.500	15.000	12.500	12.500
onderhoud gebouwen	5.789		2.700	2.000	2.900	2.900
schoonmaakkosten	1.148		1.000	3.000	1.000	1.000
Vaste lasten	3.144		3.000	3.000	3.000	3.000
	48.013		34.200	40.400	44.400	44.400

Verkoopkosten

Reclame en advertentiekosten	2.549		1.800	2.000	2.000	2.000
Kosten vrijwilligers en donateurs	1.275		1.000	1.000	1.000	1.000
Representatie en ov. Kosten	457		1.200	1.500	1.500	1.500
	4.281		4.000	4.500	4.500	4.500

Kantoorkosten

Kantoor-, drukwerk en porti	2.063		2.100	2.000	2.000	2.000
kosten automatisering	2.437		2.000	2.500	2.500	2.500
Huur en onderhoud kantoorinven.	1.997		2.000	2.000	2.000	2.000
	6.497		6.100	6.500	6.500	6.500

	werkelijk 2023		2024	2025	2026	2027
Algemene kosten						
Honoraria adviseurs	32.212		34.000	42.000	42.000	42.000
Kosten conservator	918		1.000	1.500	2.000	2.000
Bestuurskosten	1.169		1.000	1.000	1.000	1.000
Kantinekosten	908		800	1.000	1.000	1.000
Overige algemene kosten	1.166		700	500	500	500
	36.373		37.500	46.000	46.500	46.500
Rente baten minus lasten	602		-2.900	-2.500	-2.000	-1.500
Exploitatietek. voor afschrijvingen	-45.371		-24.200	-33.900	-38.900	-38.800
Afschrijvingen	3.315		1.500	2.000	2.000	2.000
Exploitatietekort	-48.686		-25.700	-35.900	-40.900	-40.800